

هشدار اقتصاددانان نسبت به تبعات بودجه ۱۴۰۲

سندی که فقر را گسترده تر توزیع می کند

افقه: از یک طرف با افزایش حقوق کمتر از نرخ تورم به سفره مردم لطمه می زند و از طرفی دیگر مالیات ها را افزایش می دهند و می خواهند از جیب مردم کمبود درآمدهای نفتی را جبران کنند

این استاد دانشگاه تاکید کرد: مجموعه اینها در بودجه ۱۴۰۲ نشان می دهد نباید به کاهش نرخ تورم دل خوش کرد. این بودجه نهایتاً به کسری می رسد و برای جبران کسری باید از بانک مرکزی قرض کنیم و افزایش نقدینگی تورم را افزایش خواهد داد.

دردی از کشور دانا خواهد شد

یک اقتصاددان دیگر اما از درجه دیگری به بودجه ۱۴۰۲ نگاه می کند و آن هم بی اعتنایی این بودجه به بحران های اصلی کشور است.

«وحید شقاقی شهسری» نیز در گفت و گو با خبر آنلاین می گوید: ساختار بودجه برزی کشور مثل سال گذشته است و این نحوه برنامه ریزی یک ساله، دردی از مادوانمی کند.

این اقتصاددان می افزاید: ابرچالش ها و بحران های کشور به سرعت بیشتر می شود و بودجه های سنواتی همان مسیر گذشته خود را طی می کنند و این دو با یکدیگر برخوردی ندارند، یعنی بحران ها و مسائل اقتصادی و محیط زیستی هر روز تشدید می شود و بودجه ها و برنامه ریزی های سالانه ناظر بر حل این بحران ها و مسائل تنظیم نشده است.

وی تصریح می کند: مالیات را زیادتر کردند، می خواهند اوراق منتشر کنند و اموال بفرشند و ولی ۹۰ درصد هزینه ها جاری است. این نوع نظام بودجه برزی ناظر بر تقای بهره وری، شایسته سالاری، شفافیت و حل بحران تنظیم نشده است. این درد اقتصاد و کشور ماست که این نظامات بودجه برزی صرفاً برای امرار معاش کارمندان دولت و بازنشستگان تنظیم می شود و همان مسیر روزمرگی است.

شقاقی شهسری عنوان می کند: یک زمانی مالیات می گرفتیم که صرف هزینه های جاری و حقوق و دستمزد کنیم. بعد هزینه های مافزاینده شد و پول کم آمد، بنابراین نفت را هم به آن اضافه کردیم. دوباره پول کم آوردیم، اوراق منتشر کردیم و الان دوباره کم آوردیم و در کنار مالیات، نفت و انتشار اوراق، فروش اموال را در دستور کار قرار دادیم. وی ادامه می دهد: مسیری که در نظام بودجه برزی طی می شود، هیچ ارتباطی با حل مسائل کشور ندارد. هیچ کجای دنیا سراغ ندارم که این همه کارمند رسمی داشته باشیم. فقط دنبال این هستیم که حقوق و دستمزد کارمندان دولت را پرداخت کنیم و ولی نکته این جاست که چقدر بهره وری در اقتصاد ایران وجود دارد.

حقوق می دهیم که بهره وری منفی داشته باشیم

این کارشناس اقتصادی می گوید: این نوع نظام اداری فقط بلعنده پول است و هر چقدر هم ما به این نظام اداری پول بدهیم، خروجی آن حل مسائل نخواهد بود. وی عنوان می کند: سال ۱۳۸۰ سازمان برنامه بودجه وقت همایشی برای بودجه برزی عملیاتی گذاشته بود و مباحث این بود که ایسن نظام بودجه برزی جز اتلاف منابع، عابدی دیگری ندارد. الان ۲۱ سال گذشته و همان مسیر گذشته را ادامه می دهیم و بودجه برزی، افزایشی و چانه زنی است. یکی از بدترین نظامات بودجه برزی این است.

شقاقی شهسری عنوان می کند: بالا و پایین شدن این اعداد، توفیری برای کشور ندارد یعنی عملاً تمام تلاش ما این است که حقوق و دستمزد پرداخت کنیم و چندین سال است که برای پروژه های عمرانی نیز تخصیصی نداشتیم. عمداً تلاش دستگاه های اجرایی این است که حقوق و دستمزد کارمندان را پرداخت کنند، آن هم کارمندان دستگاه دولتی که وقتی نظام اداری را تحلیل می کنیم، رشد بهره وری منفی است.

این اقتصاددان یادآور می شود: تمام هزینه ها در بودجه اضافه شده است؛ هم هزینه های دستگاه های دولتی و هم صندوق های بازنشستگی. دولت ها مجبور شده اند در کنار مالیات و نفت، شروع به آینده فروشی کنند یعنی اوراق منتشر کنند. الان هم شروع کردند که اموال بفرشند. آخر کجای دنیا سراغ دارد که یک نفر بخواهد رستوران برود و بعد فرش زیر پای خود را بفرشاند. اگر در آمد دار، با ما از درآمد باید رستوران برود. شقاقی شهسری می گوید: در دنیا وقتی اموال یا اوراق منتشر می کنند، برای توسعه بر ساخت هاست. ایراند ندارد که خود را بفرشند و هم به خانم های ما امثالین را تکیه بفرشند و شمشیر تکیه هفت به شمال برویم. اگر این اتفاق بیفتد، همه نسبت به عقابیت این فرد تعجب می کنند.

شقاقی شهسری می افزاید: واقعا این زنجیره معیوب چه فایده دارد. مسائل کشور مدام تشدید می شود؛ از بحث عدم سرمایه گذاری ها، آب، محیط زیست، آلودگی هوا، فرسودگی زمین، فرسودگی زیرساخت ها... حالا عدد دلار در بودجه بالا و پایین شود یا نفت را کم و زیاد بفرشیم در نهایت حاصل، هیچ است و بودجه را می بندیم که حقوق و دستمزد بدهیم. این چالش های اقتصادی ایران سر جای خود است و روز به روز بدتر و بدتر می شود.

با افزایش نرخ ارز، کسری بودجه خود را پنهان کند، امری که بیشتر نیز بارها با شکست روبرو شده است.

وی در سخنانی در همان نشست گفت: استفاده از تجربه های تاریخی در بودجه برزی خیلی حائز اهمیت است. یک نظریه مطرح است که نظریات اقتصادی قابل تجربه است و با مشاهدات عملی نشان داده می شود که نظریات اقتصادی با واقعیت چقدر انطباق دارد. برای مثال تجربه نشان می دهد تاثیر افزایش مالیات بر درآمد یا سود بانکی بر سرمایه گذاری چه خواهد بود. فرض کنید داروسازان و پزشکان بگویند یک ماده خاص بر یک بیماری تاثیر خواهد داشت اما اگر دیدیم از ۱۰۰ موردی که از آن ماده استفاده می کنند ۸۰ نفرشان فوت کردند و مابقی هم خوب نشدند، حتی اگر تمام پزشکان بگویند از لحاظ تئوری این ماده اثر مثبت دارد، به آنها گفته می شود بیخود کردید. درباره اقتصاد هم طی ۳۰ سال تجربه، می توان فهمید افزایش نرخ ارز نمی تواند کسری مالی دولت را برطرف کند. وی افزود: ۷۰ درصد متقاضی ارز خود دولت است بنابراین افزایش نرخ ارز، کسری را بیشتر می کند. وقتی ما از این تجارب استفاده نکنیم و باز نرخ ارز را افزایش دهیم باید بدانیم کسانی که این سیاست را پیشنهاد می کنند یا فاقد درک هستند یا به خاطر اهداف و منافع که دارند یا ذینفعان زد و بند می کنند. اگر سعی کنیم از تجربیات عملی و مشاهدات عینی خود در این ۳۰ سال استفاده کنیم، بسیاری از مسائل این روزها را نخواهیم داشت.

سفره ها با افزایش ناچیز دستمزد و رشد مالیات ها، کوچک تر خواهد شد

استاد دانشگاه چمران اهواز اما به افزایش ۲۰ درصدی حقوق کارمندان و بازنشستگان دولت در بودجه ۱۴۰۲ اشاره می کند. مرتضی افقه در گفت و گو با ایلا گفت: میر کاظمی می گوید افزایش حقوق باعث افزایش نرخ تورم است و برای همین در لایحه بودجه تنها ۲۰ درصد افزایش حقوق دیده شده، در حالی که هزینه های دیگر دولت در بودجه بالاست و این خود در افزایش نرخ تورم نقش دارد.

وی ادامه داد: بودجه باقی بخش ها معادل نرخ تورم افزایش پیدا کرده اما به کارکنان که رسیده اند، به این بهانه که افزایش دستمزد سبب افزایش نرخ تورم می شود تنها ۲۰ درصد اضافه کرده اند. اگر قرار بود نرخ تورم کنترل شود باید بودجه تمام بخش ها را متناسب تعیین می کردند. این استاد دانشگاه بیان کرد: با این اوصاف سال آینده باز هم سفره مردم تنگ تر می شود چون در حالی که نرخ تورم ۴۵ درصدی از قدرت خرید کاسته، تنها ۲۰ درصد به حقوق کارمندان و بازنشستگان اضافه می شود.

افقه گفت: می گویند می دانیم تورم زیاد است. هر چند مسئولان مدعی کم کردن نرخ تورم از طریق کاهش نقدینگی هستند اما ساختارهای اداری و اقتصادی بودجه به گونه ای است که نقدینگی را افزایش می دهد.

وی تصریح کرد: مسئولان مدعی هستند که اگر پول نفت نباشد باز هم می توان کشور را اداره کرد برای همین تلاش کردند مالیات ها را حدود ۵۰ درصد افزایش دهند. این مالیات بیشتر از حقوق بگیران گرفته می شود. به عبارتی دیگر، از یک طرف با افزایش حقوق کمتر از نرخ تورم به سفره مردم لطمه می زند و از طرفی دیگر مالیات ها را افزایش می دهند و می خواهند از جیب مردم کمبود درآمدهای نفتی را جبران کنند.

افقه گفت: مسأله این است که دولت، معادل افزایش مالیات به مردم خدمات ارائه نمی دهد، ضمن اینکه اگر قرار است درآمد مالیاتی اضافه شود این درآمد باید از دل ها و ایر تراش کارمندان گرفته شود اما این گروه ها هم راه فرار مالیاتی را بلد هستند و هم به دلیل قدرت و نفوذی که دارند به راحتی می توانند از زیر بار پرداخت مالیات شانه خالی کنند. حقوق بگیران امنی توانستند زیر بار درآمد مالیاتی شانه خالی کنند چون درآمد آنها در اختیار دولت است و به راحتی مالیات از حقوق آنها کسر می شود.

مومنی: حاکمیت دولت در بازار پول، سرمایه، کار و ارز زایل شده و بیشتر اراده لاشخورها حاکم شده است. گزارش های رسمی می گوید ۵۸ درصد شاغلین در بخش غیررسمی فعالند، یعنی قاعده گذاری های دولت کارگردانند

جای دعوای رانتی بگوید چرا این همه ادعا درباره داشتن برنامه ۷ هزار صفحه ای در ارائه برنامه یک ساله بودجه تاخیر دارد؟ حرف هایی می زند که از نظر دانایی شرم آور است. بارها درباره شوک های چند لایه بودجه سال ۱۴۰۱ هشدار دادیم اما می گویند می خواهیم همان کاری که به آن حساسیت داشتیم را در یک سطح ۶ برابری اجرا کنیم؛ به اندازه فاصله از ۴۲۰۰ تا ۲۸۵۰۰ تومانی. می خواهند نرخ جهانی گیری که آن همه در تقبیح حرف زدند را با ۱۰۰ پله بی ابرویی بیشتر به عنوان نرخ مخبر جابیندازند. ۱۰ سال پیش در جهاد کشاورزی گزارشی منتشر شد که اگر الگوی کشت سنتی بالگوی کشت گلخانه ای محصولات جالیزی عوض شود، آبپری آن ۸۵ درصد کاهش، زمین پری آن ۹۰ درصد کاهش و بازدهی آن بیش از ۷ برابر افزایش می یابد. به جای شیرین کاری هایی که بلد هستید، این کار انجام دهید و با افتخار از آن نام ببرید.

کشور با بحران اشتغال روبروست

وی افزود: در شرایطی که کشور با بحران اشتغال روبرو است، تصمیم گیران برای واردات خودرو مسابقه گذاشته اند. مقامی که باید مسأله ترافیک را حل کند علیه تولید کننده داخلی حرف می زند بعد همان ها که این افراد را در این مناصب می گمارند می گویند نسبت به نفوذ حساس هستیم. وقتی ساختار قدرت به تسخیر و راندنچی ها و دلال ها در می آید به جای کشف نفوذ از بیرون باید خود را در آینه ببیند. وقتی وزیر شما سنگ واردات را به سینه می زند دنبال نفوذ در کجای می گردید؟ نفوذ در اندیشه ها نمود پیدا می کند. از دل تمام این رفتارهای مالی، باز تولید وابستگی رخ می دهد. گزارش مهر سال ۱۳۹۲ مرکز پژوهش های مجلس می گوید در دوره ۸ ساله احمدی نژاد ارزی هر واحد رشد اقتصادی در ایران ۵ برابر دوره ۸ ساله قبل آن شده است، رئیس قبلی سازمان برنامه بودجه می گفت برای رشد ۸ درصدی نیاز به ۲۰۰ میلیارد دلار داریم در حالی که در برنامه چهارم توسعه ما برای رشد ۸ درصدی به ۱۶۵ میلیارد دلار نیاز داشتیم. تمام سیاست های مالی، تجاری، صنعتی و ارزی ایران در این سال ها پاس گل به تحریم کنندگان بوده است.

مومنی با اشاره به پژوهش اخیر دفتر پژوهش های اتاق مشهد گفت: مادر دوره ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ چیزی حدود ۱۹۹ میلیارد دلار بنزین و در دوره ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۶ چیزی حدود ۲۱۸ میلیارد دلار گاز و اویل مصرف کردیم که جمع این دو مورد ۵۱۷ میلیارد دلار است. چرا یک درصد این رقم صرف طراحی یک موتور بنزینی و یک موتور دیزلی کارآمد نشد؟ به

نسبت با حکومت بازی می کنند و باج می گیرند. به گزارش جماران، عضو هیات دانشگاه علامه خاطر نشان کرد: شوک نرخ ارز، ۲۵۰ میلیارد دلار از ذخایر ارزی کشور را به باد فنا داده و قیمت ارز را حدود ۲۰ هزار برابر کرده است. چقدر باید بی کفایتی این گونه سیاست ها بر ملا شود تا تصمیم گیران از زیر بوغ رانت جوها بیرون بیایند؟ بیش از ۸۲ درصد کل عایدات ارزی کشور از سال ۱۳۳۸ تا امروز، در اختیار تصمیم گیران بعد از جنگ تحمیلی بوده حال چطور این همه ارز را در اختیار داشته ایم اما ۷۵ میلیارد به صندوق توسعه و بیش از ۵۰ میلیارد دلار بدهی ارزی از کاتال شرکت نفت داریم؟ خالص بدهی دولت به سیستم بانکی نسبت به GDP از حول و حوش ۳۷٫۷ درصد در سال ۱۳۹۰ به حدود ۱۰۳٫۳ درصد در سال ۱۳۹۹ رسیده که نام آن را پیشروی در باتلاق می گذاریم. دولت را این گونه دچار افلاس کرده اید و تولید کنندگان را به روزی انداخته اید که فقط در ۸ ساله احمدی نژاد ۷ هزار بنگاه صنعتی در ایران ورشکست شد. از لحاظ اقتصاد سیاسی، بین منافع مردم و منافع تولید کننده ها در هم تنیدگی وجود دارد و دود این رفتار ها به چشم مردم می رود.

کشور با بحران اشتغال روبروست

وی افزود: در شرایطی که کشور با بحران اشتغال روبرو است، تصمیم گیران برای واردات خودرو مسابقه گذاشته اند. مقامی که باید مسأله ترافیک را حل کند علیه تولید کننده داخلی حرف می زند بعد همان ها که این افراد را در این مناصب می گمارند می گویند نسبت به نفوذ حساس هستیم. وقتی ساختار قدرت به تسخیر و راندنچی ها و دلال ها در می آید به جای کشف نفوذ از بیرون باید خود را در آینه ببیند. وقتی وزیر شما سنگ واردات را به سینه می زند دنبال نفوذ در کجای می گردید؟ نفوذ در اندیشه ها نمود پیدا می کند. از دل تمام این رفتارهای مالی، باز تولید وابستگی رخ می دهد. گزارش مهر سال ۱۳۹۲ مرکز پژوهش های مجلس می گوید در دوره ۸ ساله احمدی نژاد ارزی هر واحد رشد اقتصادی در ایران ۵ برابر دوره ۸ ساله قبل آن شده است، رئیس قبلی سازمان برنامه بودجه می گفت برای رشد ۸ درصدی نیاز به ۲۰۰ میلیارد دلار داریم در حالی که در برنامه چهارم توسعه ما برای رشد ۸ درصدی به ۱۶۵ میلیارد دلار نیاز داشتیم. تمام سیاست های مالی، تجاری، صنعتی و ارزی ایران در این سال ها پاس گل به تحریم کنندگان بوده است.

مومنی با اشاره به پژوهش اخیر دفتر پژوهش های اتاق مشهد گفت: مادر دوره ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ چیزی حدود ۱۹۹ میلیارد دلار بنزین و در دوره ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۶ چیزی حدود ۲۱۸ میلیارد دلار گاز و اویل مصرف کردیم که جمع این دو مورد ۵۱۷ میلیارد دلار است. چرا یک درصد این رقم صرف طراحی یک موتور بنزینی و یک موتور دیزلی کارآمد نشد؟ به

شقاقی شهسری: دولت ها در کنار مالیات و نفت، شروع به آینده فروشی و انتشار اوراق کردند و الان هم شروع کردند اموال بفرشند. کجای دنیا سراغ دارد که یک نفر بخواهد رستوران برود و بعد فرش زیر پای خود را بفرشند

پس از کش و قوس های فراوان میان دولت و مجلس، نهایتاً سند بودجه سال آینده روی میز مجلس قرار گرفت؛ سندی که از جداول شفاف تهی است و هزینه ها و درآمدهای کشور در سال آینده، به قدری در آن دور از ذهن طراحی شده که اعتراض طیف گسترده ای از اقتصاددانان را برانگیخته است.

به گزارش «توسعه ایرانی»، در همین زمینه چهار اقتصاددان کشور در سخنرانی ها و گفت و گوهایی که در روزهای گذشته انجام دادند، بر ماهیت تورم زا بودن این بودجه و شدت فقر توزیع شده از این ناحیه به دولت و مجلس هشدار دادند.

در همین زمینه عضو هیات علمی دانشگاه علامه بر ماهیت غیر عقلانی بودجه تاکید و بودجه سال آینده را واجد شرایطی همچون بودجه بسال جاری می داند که به شوک درمانی در اقتصاد پرداخت. «فرشاد مومنی» در نشست تخصصی شاخه اقتصادی گروه علوم انسانی فرهنگستان علوم با موضوع «بودجه و بحران یادگیری دولت» گفت: توصیه راهبردی متفکران بزرگ این است که از انسان شناسی شروع کنید. آنهایی که توصیه می کنند به جای خرید، خشونت به کار ببرید، درک خاصی دارند که ضد توسعه، ضد دین و ضد عقل است. گام نخست، بازنگری در بنیان های انسان شناختی حکومت گران است. باید مشخص شود انسان ها را رعیت به شمار می آورند یا انسان ها را صاحب خرد می دانند.

وی افزود: وقتی توسعه، عدالت و آزادی، محور کوشش تصمیم گیران قرار گیرد، مشارکت، یادگیری و... به رویه های گانگستری تقدم می یابد. حکومت گران بفرمند هر کس که در مواجهه با مردم بر طبل خشونت می کوبد مشکوک یا نادان است. خوار کردن شهروندان به خواری مضاعف و بزرگتر حکومت های انجمنده، سهل انگاری مالی حکومت ها و تحمیل فشار های مافوق طاقت مالیاتی در شرایط بحرانی، یکی از ریشه های سقوط تمدن هاست. اگر ایران را از زمان بودجه برزی پارلمانی بررسی کنیم، می بینیم یکی از کانون های اصلی نابرابری، فساد و دست نشانده گی حکومت ها، پافشاری بر شیوه های غیر عالمانه در تنظیم رفتار های مالی است. حکومت ها ادعاهای بزرگی دارند اما رفتار های مالی آنها، آینه ذاشنان است. حکومت گران باید بفهمند که آمیزه های سازهای ذهنی پول محور، نظام قاعده گذاری های تسخیر شده به دست رانت جوینان و نظام توزیع منافع مافیابورو، فاجعه ساز خواهد شد و از دل آن توسعه بیرون نمی آید. ۲۸ سال است با استناد به مطالعات و مکتوبات رسمی درون حکومت، نشان داده ایم وقتی دولت می خواهد با شوک درمانی مسائل خود را حل و فصل کند، قبل از تنبیه مردم و تولید کننده ها، خود را دچار بحران مالی می کند.

شوکر درمانی، لاشخورها در اقتصاد چاق کرده است

مومنی گفت: صندوق پول گزارشی از میزان مسئولیت شناسی حکومت های جهان درباره تعهدات خود ارائه کرده که فقط ۵ کشور در دنیا هستند که وضع بدتری از ایران دارند. شوکر درمانی لاشخورها را چاق کرده و مردم و تولید کنندگان را به فلاکت کشانده و ایران را به یکی از بی مسئولیت ترین کشورهای تبدیل کرده که به این پدیده تسخیر شدگی و حاکمیت زدایی از حکومت گفته می شود. حاکمیت دولت در بازار پول، بازار سرمایه، بازار کار و بازار ارز زایل شده و بیشتر اراده لاشخورها در این بازارها حاکم شده است. وقتی گزارش های رسمی می گوید ۵۸ درصد شاغلین کشور در بخش غیررسمی فعال هستند، یعنی قاعده گذاری های دولت کارکرد نخواهد داشت، اگر چه گفته می شود رقم واقعی این شاخص ۷۵ تا ۸۵ درصد است. عین این مسأله در بازار های دیگر هم وجود دارد. به ازای یک واحد نقدینگی که بانک مرکزی خلق می کند، بانک های خصوصی نزدیک به ۶ برابر آن پول خلق می کنند لذا مشخص است که مقام پولی دنباله روی مافیاهای شود. وقتی بیش از ۶۰ درصد بازار سرمایه در اختیار فعالیت های رانتی و سوداگرانه است، با شاخصی که گویای واقعیت این بازار